

11.11.2025

Nurmijärven kunta
PL 37
01901 NURMIJÄRVI

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Savikon aurinkovoimalan osayleiskaavan luonnoksesta, Nurmijärvi

HEL 2025-003600 T 10 03 01

Nurmijärven kunnan ympäristötoimialan asemakaavayksikkö on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausuntoa Savikon aurinkovoimalan osayleiskaavan luonnoksesta. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa teollisen mittaluokan aurinkovoimalan, sekä siihen liittyvien paneelikenttien, huoltoteiden, ojien, aitojen, muuntamoiden, vesienkäsittelyrakenteiden, sähköasemien, energiavarastojen liityntäjohtojen sekä vastaavien voimalassa tarvittavien rakenteiden ja rakennusten rakentaminen. Suunnitteluala sijaitsee noin kilometrin päässä Nurmijärven kirkonkylän pohjois-puolella ja Rajamäen taajaman itäpuolella, valtatie 3 (E12) ja seututie 130 tuntumassa – kyseiset tiet kulkevat osittain kaava-alueen läpi pohjois-etelä suunnassa vajaan 700 metrin matkalta. Pohjoisessa kaava-alue rajautuu muutaman sadan metrin matkalta Hyvinkään kunnanrajaan. Kaavoitettava alue on laajuudeltaan noin 454 ha (4,5 km²) ja varsinaiseksi voimala-alueiksi kaavoitettavia alueita on noin 174 ha (1,7 km²). Voimala-alueiksi kaavoitettavat alueet sisältävät alueella jo olemassa olevan Helen Oy:n aurinkovoimalan. Kaava-aluerajaus kattaa myös sähkönsiirron liityntäkaapelin vaihtoehtoiset reitit, jotka on tarkoitus esittää kaavassa ohjeellisina. Kaava-alueen eteläpuolisen osuuden on tarkoitus toimia ns. vaiheosayleiskaavana, jossa ohjataan ainoastaan sähkönsiirron liityntäkaapelin rakentamista sekä liittymistä sähköverkkoon, eikä alueelle ole tarkoitus osoittaa muuta maankäyttöä.

Suunnitteluala on kaavaselostuksen (14.8.2025) mukaan nykyisellään pääosin maa- ja metsätalousaluetta. Voimala-alueiksi kaavoitettavat alueet sijoittuvat kokonaan peltoalueille, lukuun ottamatta noin kahden

11.11.2025

hehtaarin kokoista, jo ennestään avohakattua metsikköä. Alueen asutus on keskittynyt hajanaisesti olemassa olevan tiestön varrelle. Kaavoitettavien voimala-alueiden reunoilla sijaitsee yksittäisiä asuinrakennuksia sekä yksi vapaa-ajan kiinteistö, jotka huomioidaan kaavaselostuksen mukaan voimalan tarkemmassa suunnittelussa. Kaava-alueen keskelle sijoittuu myös yksityinen nurmipintainen lentopaikka, Savikon pienlentokenttä. Kaavaselostuksen mukaan lentokentän toiminta voi jatkua voimalasta huolimatta. Muita merkittäviä kohteita kaava-alueella ovat Fingrid Oyj:n 400 kilovoltin voimalinja (Espoo-Hikiä) sekä kaava-alueen välittömässä läheisyydessä sijaitseva Hiidenkiven metsäalue.

Suunnittelualueella ei ole asemakaavoitettuja alueita. Suunnittelualueella on voimassa Uusimaa-kaava 2050. Uusimaa-kaavassa Savikon osayleiskaava-alueelle ei sijoitu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä alueita. Suunnittelualueella on voimassa koko kunnan yleiskaava (22.2.1989). Yleiskaava ei ole oikeusvaikutteinen ja se on monin osin korvautunut osayleiskaavoilla. Kirkonkylän oikeusvaikutteinen osayleiskaava (tullut voimaan 26.3.2025) sijoittuu osittain päällekkäin suunnittelualueen eteläosaan sijoittuvan vaiheosayleiskaava-alueen kanssa. Päällekkäisellä alueella on voimassa maa- ja metsätalousvaltaisen alueen (M-10) sekä pientalovaltaisen asuinalueen (AP-12) kaava-merkinnät, jotka ohjaavat alueiden pääasiallista käyttöä. Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueen M-10 kaavamääräyksen mukaan alue varataan pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Alueella sallitaan maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen sekä ns. haja-asutusluonteinen asuinrakentaminen. Lisäksi on määritelty, että rakentaminen tulee sijoittaa siten, että avoimet peltoalueet säilyvät avoimina. Kaavamääräyksissä myös todetaan, että alueen rakennusperintökohteet tulee ottaa huomioon rakentamisessa ja sen sijoittamisessa eikä rakentaminen ei saa vaikeuttaa viheryhteyksien säilymistä. Savikon osayleiskaavan eteläpuolelle Keikkumäentien varrelle sijoittuvat rakennusperintökohteet Yli-Santapohja ja Ali-Santapohja on merkitty Kirkonkylän osayleiskaavassa suojelumerkinnällä kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus sr-8. Kaavamääräyksen mukaan rakennus tulee säilyttää siten, etteivät sen kulttuurihistorialliset arvot vaarannu. Osayleiskaavassa on myös todettu, että kohteen läheisyydessä rakentaminen on sovitettava kooltaan, mittasuhteiltaan, materiaaleiltaan, väriykseltään, sijainniltaan, korkeusasemaltaan ja rakennustavaltaan arvokkaaseen rakennettuun kokonaisuuteen.

Alueellisen vastuumuseon kanta

Arkeologia

Suunnittelualueeseen on liitetty osayleiskaavan OAS vaiheessa uusi alue, jota on kuvattu ns. vaiheosayleiskaava-alueena. Tälle alueelle tul-

11.11.2025

laan sijoittamaan liityntäkaapeli. Liityntäkaapeli kaavoitetaan osayleiskaavassa ohjeellisenä ja tarkka liityntäreitti sekä liityntäpiste tarkentuu osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan teknisen suunnittelun aikana. Kaapelille on merkitty luonnokseen kaksi vaihtoehtoista reittiä. Toinen kulkee lähellä Keikkumäentietä ja toinen Hämeenlinnantien (st130) alueella.

Savikon aurinkovoimalan vaiheyleiskaava-alueella, Koukkumäentien itäpuolella, sijaitsee kivikautisen esineen löytöpaikka Yli-Santapohja (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000051459). Paikalta on löydetty kivikautinen kvartsi-iskos, joka on liitetty Museoviraston kokoelmiin vuonna 2021. Esineen löytöpaikka sijaitsee alueella, jolla on arkeologista potentiaalia. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo on edellyttänyt tämän alueen inventointia osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan liittyvässä lausunnossa. Nurmijärven kunta on todennut, että tarve arkeologiselle inventoinnille tarkastetaan kaavan ehdotusvaiheessa, kun liityntäkaapelin paikka tarkentuu.

Museo esittää, että alueella tehdään arkeologinen inventointi ennen kaavan ehdotusvaihetta, jotta alueella sijaitseva mahdollinen kiinteä muinaisjäännös voidaan esittää kaavassa aluerajauksineen. Kiinteän muinaisjäännöksen alueelle ei voida suunnitella muuttuvaa maankäyttöä. Jos liityntäkaapeli asennetaan Keikkumäentien alueelle tai välittömästi tien läheisyyteen, maakaapeli voidaan asentaa ilman inventointia, koska tien alueella ei todennäköisesti ole säilynyt kiinteään muinaisjäännökseen liittyviä kulttuurikerroksia. Museo ottaa kantaa kaapelilyön vaikutuksista mahdolliseen muinaisjäännökseen, kunhan kaapelin paikka varmistuu.

Rakennettu ympäristö ja maisema

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo on lausunut Savikon aurinkovoimalan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (27.03.2025). Museo piti lausunnossaan tärkeänä, että osayleiskaavassa rajataan aurinkopaneelikenttien sijainti maisemallisesti merkittävien alueiden ulkopuolelle. Museon näkökulmasta aurinkopaneelikentät eivät voi myöskään laajentua alueen eteläosassa sijaitsevien rakennusperintökohteiden läheisyyteen. Museo myös totesi, että osayleiskaavassa tulisi määritellä maisemallisia toimenpiteitä, kuten näkymäsuoja-alueita, joilla voidaan vähentää aurinkopaneelikenttien negatiivisia maisemavaikutuksia.

Kaava-alueella ei sijaitse maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY-2009). Lähin maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö Raalan kartano ja kulttuurimaisema sijaitsee vajaan 1 km päässä eteläisestä kaava-alueesta itään, Helsin-

11.11.2025

ki-Tampere moottoritien toisella puolella, ja noin 1,6 km päässä varsinaisesta aurinkovoimala-alueesta. Lähin RKY-alue Rajamäen tehdasyhdyskunta, kirkko ja rautatieasema sijaitsee selvitysalueen länsipuolella Rajamäen kylässä noin 2,5 km etäisyydellä kaava-alueesta. Hankkeen vaikutuksia kulttuuriympäristöön ja maisemaan on tutkittu erillisellä selvityksellä: Selvitys Nurmijärven aurinkovoimala-alueen suhteesta kulttuuriympäristöön (Arkkitehtitoimisto Ajak Oy, 19.9.2023). Selvityksen mukaan haitallisten maisemavaikutusten vähentäminen on lähtökohtaisesti varsin haastavaa valmiiksi avoimessa viljelymaisemassa, jossa pitkät vapaat näkymät ovat luonteenomaisia. Puuston istuttamista näkymäsuojaksi tai paneelienttien sisäisten reittien yhteyteen voidaan pitää eräänä pitkän aikavälin vaikutusten vähentämiskeinona, joka vähentäisi laajojen paneelienttien monotonista vaikutelmaa ja tarjoaisi myös näkösuojaa asutukselle. Selvityksessä kuitenkin todetaan, että rakentamisen määrää säätämällä voidaan vaikuttaa eniten syntyneeseen maisemavaikutukseen. Osayleiskaavan kaavakartassa on määriteltäviä suojeltavia alueen osia (S-1), joilla on osoitettu aurinkovoimalan näköestevyöhykkeet. Kaavamääräyksen mukaan alueella on säilytettävä ja/ tai istutettava puustoa sekä pensaskasvillisuutta. Määräyksen mukaan 10 metriä korkeat puut voidaan poistaa varjostamisvaikutusten estämiseksi. Määräyksessä todetaan lisäksi, että riittävä kasvillisuus näkymien estämiseksi on varmistettava myös silloin, kun puustoa poistetaan.

Nurmijärven kunnan alueella on toteutettu yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella kulttuuri- ja rakennusperintöselvitys (Lehto Peltonen Val-kama Oy, luonnos 6.5.2010). Kaava-alueella ja enintään 2 km päässä kaava-alueelta sijaitsevat 14 rakennusperintökohdetta on esitetty kaavaselostuksessa. Näistä vaiheosayleiskaava-alueella sijoittuvat Yli-Santapohja ja Ali-Santapohja on suojeltu kulttuurihistoriallisesti arvokkaina rakennuksina Kirkonkylän osayleiskaavassa. Rakennusperintökohteista 6 on nimetty kartalla. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo esittää, että kaikki 14 kohdetta nimetään ja lisäksi kerrotaan myös kohteiden etäisyydet suunnittelualueeseen.

Vaiheosayleiskaava-aluetta on kaavassa noin 205 ha (2,1 km²). Osayleiskaava vuorovaikutusraportin (14.8.2025) mukaan voimala-alueita ei ole tarkoitus esittää kaava-alueen eteläosaan eikä aurinkopaneelialueita ole tulossa rakennusperintökohteiden läheisyyteen. Vaiheosayleiskaava-alueella esitetään kaksi vaihtoehtoista liityntäkaapelireittiä. Itäinen reitti kulkee Hämeenlinnantietä (st 130) pitkin ja sivuaa luonnonsojelullisesti arvokasta aluetta (sl-17), sijoittuen kuitenkin merkinnän reuna-alueelle. Kyseisen alueen toimenpiderajoitus ei koske johtoalueita, mikä mahdollistaa liityntäkaapelin reitin esittämisen kyseisellä alueella. Tämän lisäksi itäinen reitti kulkee vedenhankintaa varten tärkeän pohjavesi-alueen (pv-7) kautta, mikä vaatii asian huomioimista kaapelin

11.11.2025

toteutustavan ja kaivuutöiden osalta. Läntinen liityntäkaapelireitti kulkee suurimmaksi osaksi Keikkumäentietä pitkin ja ulottuu myös osittain vedenhankinnan kannalta tärkeälle pohjavesialueelle (pv-7). Tämän reitin varrelle sijoittuvat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, Yli-Santapohja ja Ali-Santapohja. Molempien liityntäkaapelireittien osalta vaiheosayleiskaavan eteläpuolella kulkevat 110 kV:n voimalinjat ovat merkittäviä, sillä aurinkovoimalahankkeen liittyminen sähköverkkoon sijoittuu näiden yhteyteen. Liityntäpiste on esitetty kaavassa ohjeellisena, ja sen tarkka sijainti täsmentyy suunnittelun edetessä. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo ei ota rakennetun ympäristön osalta tarkemmin kantaa maakaapelireitin valintaan, mikäli sillä ei ole vaikutusta Keikkumäentien rakennusperintökohteisiin. Museo edellyttää, että reitti on ennallistettava kaivuun päätyttyä.

Selvitysalueen viljelymaisemat kuuluvat Keski-Uudenmaan viljelyseudun jokilaaksojen alueeseen. Nurmijärven rakennusperintöselvityksen mukaan kulttuurimaiseman runko, perinteinen kylä- ja peltomaisema on edelleen säilynyt Nurmijärvellä ja Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo pitää tärkeänä, että perinteistä peltomaisemaa vaalitaan. Hankkeen keskeisimmät maisemavaikutukset liittyvät selvitysalueen välittömään paikalliseen lähimaisemaan ja kaukomaisemaan, jota aurinkovoimalan toteuttaminen muuttaisi merkittävästi. Toteutuessaan nykyisellään pääosin maa- ja metsätalousvaltainen alue muuttuisi teolliseksi alueeksi ja heikentäisi siten alueen perinteisiä maisemallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Kaavakartassa on annettu yleismääräys aurinkovoimatuotantoon tarkoitettujen alueiden ennallistamisesta toimintaa edeltäneeseen tarkoitukseen, eli maatalouskäyttöön, energiatuotannon päätyttyä. Määräyksen mukaan toiminnan päätyttyä aurinkovoimatoimijan on purettava rakenteet rakennusvalvontaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo katsoo, että määräystä tulisi tarkentaa, niin että se kattaisi kaikki aurinkovoimalaan liittyvät rakennukset ja rakenteet, tiet sekä siirtolinjat, jotta ennallistaminen maatalouskäyttöön olisi mahdollista.

Lisätiedot

Tiina Mikkanen, tutkija, puhelin: 09 310 71552
tiina.mikkanen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

6 (6)

11.11.2025

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.